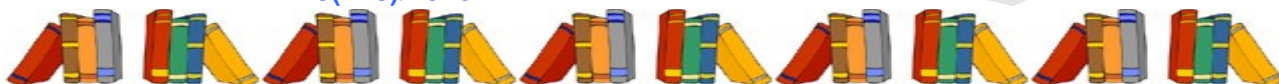

KURIER BIBLIOTECZNY

Miesięcznik czytelników biblioteki Zespołu Szkół
im. Marii Curie-Skłodowskiej w Kętrzynie

Nr 9(118)/2016

Motto na dziś: *Mieszkanie bez książki ciemniejsze jest niż bez lampy.*

Henryk Sienkiewicz

Kalendarium:

2016 :

13.11.1924 - Władysław Stanisław Reymont otrzymuje Nagrodę Nobla

15.11.- 95. rocznica śmierci HENRYKA SIENKIEWICZA (1846-1916), pisarza, laureata Nagrody Nobla w 1905 r.

21.11.- 95. rocznica śmierci JACKA LONDONA (1876-1916), amerykańskiego powieściopisarza, nowelisty i eseisty

24.11. – 120. rocznica urodzin MARII PAWLIKOWSKIEJ-JASNORZEWSKIEJ (1891-1945), poetki i dramatopisarki dwudziestolecia międzywojennego

24.11. - 185. rocznica urodzin CARLO COLLODIEGO (1826-1890), włoskiego

Dlaczego Henryk Sienkiewicz otrzymał Nagrodę Nobla?

100 lat temu Henryk Sienkiewicz otrzymał literacką Nagrodę Nobla. Mało brakowało, by nagrodą podzielił się z ...Elizą Orzeszkową - wynikiem z badań doc. Michała Brona, polskiego naukowca mieszkającego w Szwecji.

Henryk Sienkiewicz od ustanowienia w 1901 r. literackiego Nobla był jednym z głównych kandydatów do tej nagrody. Otrzymał ją w 1905 roku, a jednym z pretendujących do tego wyróżnienia była wtedy także Eliza Orzeszkowa - uważa doc. Bron, który przygotowuje naukową publikację na temat kulisy przyznania Nobla Sienkiewiczowi.

Publikacje na temat kulisy przyznawania Nagród Nobla, nie

opierające się na dokumentach, są najczęściej wyłącznie przypuszczeniami.

Podobnie było z Sienkiewiczem, który miał otrzymać nagrodę, bo - jak niektórzy pisali - "nie było komu jej przyznać" albo dlatego, że "ziemie polskie ogarnięte były antycarską rewolucją 1905 r.", czy też dlatego, iż "Amerykanie i Anglicy wydali w ogromnym nakładzie +Qvo vadis+ i jest to nagroda za jedną książkę". Żadne z tych i dziesiątek innych twierdzeń nie znajdują potwierdzenia w dokumentach wyszukanych przez Brona.

Ciąg dalszy na następnej stronie

Sienkiewicz był jednym z czołowych kandydatów już do pierwszej edycji nagrody. Inauguracyjne posiedzenie Komitetu Noblowskiego, przygotowującego kandydatury oraz materiały o nich, odbyło się 19 października 1900 r. Dyskutowano o 25 pisarzach, których kandydatury wcześniej napłynęły z różnych krajów. Kilku członków Komitetu, m.in. członek Szwedzkiej Akademii Hans Hildebrand, zaproponowało wtedy Henryka Sienkiewicza.

Komitet zlecił więc znawcom literatury opracowanie opinii o polskim powieściopisarzu. Ponieważ jednak jej autorzy spóźnili się z pracą, nagrodę otrzymał pisarz francuski Sully Prudhomme.

Od tego czasu co roku w czołówce kandydatów przewijało się nazwisko polskiego pisarza. Systematycznie też rozszerzano zakres informacji o jego twórczości. W 1901 r. kandydaturę Sienkiewicza zgłosił ponownie nie wiedząc, że uczynili to już Szwedzi, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego Stanisław Tarnowski.

Równocześnie w miarę powstawania nowych dzieł pisarza i ich tłumaczenia na języki dostępne dla członków Komitetu Noblowskiego i Akademii rosło uznanie dla naszego pisarza. Np. w 1902 napisano w urzędowej, wewnętrznej korespondencji o „genialnym Polaku Sienkiewiczu”.

Instytucje noblowskie kupowały w czterech egzemplarzach tłumaczenia wszystkich jego dzieł, a kierownik działu literatur słowiańskich Alfred Jensen, pilnując ukazujących się nowości, dostarczał je członkom Komitetu i Akademii. W 1898 r. wyszedł w Sztokholmie „Quo Vadis” (najnowsze jego wydanie szwedzkie ukazało się w 2002 r.), w 1900 r. „Ogniem i mieczem”, rok później „Pan Wołodyjowski”, „Rodzina Połanieckich” oraz „Potop”, w 1903 r. „Krzyżacy”.

W 1904 r. wśród kandydatów do nagrody pojawiło się nazwisko Elizy Orzeszkowej (w wewnętrznych dokumentach występuje często jako Elise Orzeszko). Jej kandydaturę zgłosił Aleksander Brueckner, wówczas profesor uniwersytetu w Berlinie. Poparł ją natychmiast Alfred Jensen, który w opracowaniu na temat twórczości pisarki stawiał ją nawet pod niektórymi względami wyżej od Sienkiewicza.

Wkrótce wszyscy członkowie Komitetu Noblowskiego po przeczytaniu dostarczonych im książek i nowel Polki zgodnie wyrazili opinię, że nagroda należy się jej na równi z Sienkiewiczem. W jednym z dokumentów można np. przeczytać: „O ile w tekstach Sienkiewicza bije szlachetne polskie serce, to w twórczości Elizy Orzeszkowej bije serce człowieka”.

W końcowych już dyskusjach na temat laureata roku 1905 r. przewijały się m.in. nazwiska Rosjanina Lwa Tołstoja, Elizy Orzeszkowej, Anglika Rudyarda Kiplinga (nagroda 1907 r.), Włocha Giosue Carducciego (nagroda 1906 r.), Szwedki Selmy Lagerloef (nagroda 1909 r.), Henryka Sienkiewicza.

Część członków komitetu wysunęła wniosek o przyznaniu nagrody Sienkiewiczowi, mniejszość zaproponowała podział nagrody tak, by obdarzyć nią również Elizę Orzeszkową. Argumentowali m.in., że Sienkiewicz jest i tak w Polsce bardziej znany i popularny, natomiast wyróżnienie wraz z nim równej mu poziomem pisarki spowoduje zasłużony wzrost jej popularności.

Nie przekonywało to przeciwników, którzy twierdzili, że podział nagród są sprzeczne z intencją fundatora, czyli Alfreda Nobla. „Za cztery, pięć lat będzie można przyznać to wyróżnienie Elise Orzeszko” - napisał przewodniczący Komitetu i sekretarz Akademii, poeta Carl Wirsén.

26 września 1905 r. skierowano więc dwa wnioski, w jednym sugerując Akademii Szwedzkiej podział nagrody między Sienkiewicza i Orzeszkową, natomiast w drugim przyznanie jej wyłącznie Sienkiewiczowi. Miała mu ona przypaść za całą twórczość, którą opisywano jako niezwykle bogatą. Zwracano m.in. uwagę, wspominając „Potop”, na obiektywizm pisarza, świadczący o „mądrości Sienkiewicza i jego pisarstwa. Jako Polak nie może przecież nie potępiać napaści Karola Gustawa na Polskę, a równocześnie nie waha się podkreślać osobistej odwagi króla i przewagi wojsk szwedzkich nad polskimi w dziedzinie dyscypliny i wytrwałości”.

Ostatnie zdania wniosku brzmiały: „Dopiero starając się ogarnąć cały dorobek Sienkiewicza, wtedy widzi się, jak jest olbrzymi. Jego epicki styl osiąga szczyty artyzmu. Jeśli robi on tak imponujące wrażenie na kimś, kto zna jego dzieła wyłącznie w tłumaczeniach, to jak piękne muszą być w oryginale!”

Na podstawie tych opinii Komitet Noblowski Akademii Szwedzkiej zdecydował o przyznaniu Nagrody Nobla w całości Sienkiewiczowi.

Do nagrodzenia Elizy Orzeszkowej nigdy nie doszło. Stałaby się wówczas pierwszą kobietą - laureatką literackiego Nobla. Mimo to nie byłaby pierwszą Polką, odbierającą złoty medal noblowski. Dwa lata wcześniej otrzymała go w dziedzinie fizyki Maria Curie-Skłodowska.

PAP - Nauka w Polsce, Michał Haykowski

Wszystkich czytelników prosimy o uwagi i zapraszamy do współpracy – Szkolne Koło Biblioteczne